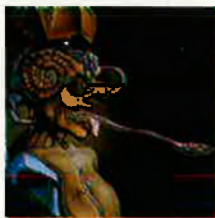

Revelacions oníriques a l'Orient Pròxim

Vicent Bello analitza, en el segon capítol de la sèrie dels somnis, la dimensió onírica de les distintes cultures que conviuen a l'Orient Pròxim. Així, en les ratlles que segueixen fa referència a la religió i cultura musulmanes, jueves i cristianes.

Mesopotàmia fou bressol de tres civilitzacions històriques: la sumèria (3100-1786 aC), que desaparegué fagocitada per la babilònica (1790-331 aC), i l'assíria (4300-610 aC). Els tres socials, polítics i culturals de totes tres eren molt semblants. Segons la seua cosmogonia, l'acció d'una divinitat que introduí un ordre dins del caos és el que originà el món. La terra dividia l'univers en dos hemisferis: el superior, on hi ha el cel i habiten els grans déus, i l'inferior, on hi ha l'infern i la regió dels morts.

A Babilònia feia un paper important la interpretació dels somnis. Diferenciaven entre somnis bons, enviats pels déus, i somnis dolents enviats pels dimonis. S'estimava més necessària la comprensió dels dolents —ja que, d'aquesta manera, hom podia executar algun ritual màgic de protecció— que no l'explicació dels bons. Tenien la creença que l'aclariment de les incògnites plantejades per un somni ajudava a suprimir les pertorbacions emocionals del subjecte.

Com és propi de societats fortament jerarquitzades, es prestava una atenció preferent als somnis dels reis i grans personatges. Són abundants les referències a somnis i les construccions poètiques de base onírica en el "poema o epopeia de Gilgames", text babilònic referit al rei sumeri Gilga-

mes d'Uruc que existí cap a l'any 2600 aC.

A la biblioteca d'Assurbanipal (668-629 aC), a Nínive, composta de més de 20.000 textos escrits en tauletes d'argila, s'ha trobat una mena de codi per a la interpretació dels somnis (vegeu alguns exemples de somnis babilònics i la seua interpretació en el quadre adjunt).

La importància dels somnis dins la tradició hebraica i el primer cris-

creien que déu feia saber els seus designis per dos mitjans: el somni i la paraula. En alguns somnis, déu es manifestava de manera explícita i directa, com ho féu amb Jacob (Gènesi 28, 12-14): "Jo sóc el Senyor, Déu d'Abraham, el teu avantpassat, i Déu d'Isaac, la terra on dorms, la donaré a tu i a la teua descendència." En altres ocasions el missatge diví prenia una forma simbòlica o metafòrica. Es el cas del somni de Josep, fill de Jacob (Gènesi 37, 7-8). Josep diu als germans:

"—Escolteu quin somni he tingut. Durant la sega érem al camp lligant garbes. Tot d'una, la meua garba s'ha alçat i s'ha posat dreta, mentre que les vostres garbes l'envoltaven i es prosternaven davant la meua.

"Els seus germans li contestaren:

"—Que potser has de ser el nostre rei o bé l'amo que ens domina?"

Els somnis dolents s'atribuïen a un origen demoníac. Cal remarcar que jueus i cristians, com altres religions, convertiren en els seus dimonis principals el que eren divinitats d'altres cultures. El psalm 95 diu: "perquè tots els déus de les nacions són dimonis, però el Senyor és el creador dels cels". Així, al déu dels filisteus Belcebub (Baalcebub), els jueus de l'època de Crist el denominaren "príncep dels dimonis". Lucifer (l'estrella de Venus) era, dins la concepció teològica, de base astrològica, dels assiris, una divinitat. Astaroth (o Astareth), deessa llunar dels fenicis, fou convertida també en un dimo-

**Jueus i cristians,
com altres
religions,
convertiren en
els seus dimonis
principals el que
eren divinitats
d'altres cultures.**

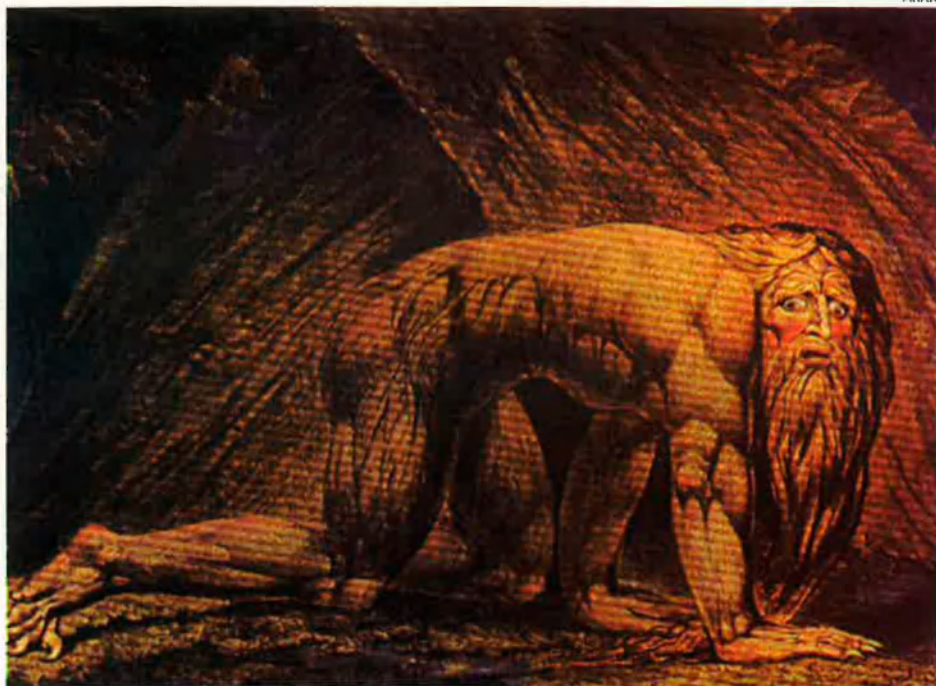
tianisme és molt semblant a la que se'ls atorgava en les civilitzacions del seu entorn. La rotació d'altres pobles en l'hegemonia sobre terres palestines, i, adhuc, els períodes de captivitat dels jueus a Egipte i Babilònia feren molt intensos els processos d'homogeneïtzació cultural amb tot l'Orient Pròxim. Tot i això, el monoteisme introduí una empremta diferencial, també pel que fa a l'àmbit oníric.

Tots els bons somnis, és a dir, els missatges i les revelacions divines, procedien de Iahvè. Els israelites

ni, pels jueus. El mateix passà amb Belial. Són diversos els profetes jueus que advertiren contra els falsos somnis i les falses interpretacions. El Deu Teronomi avisà: "Si s'aixeca entre els teus un profeta o somiador que t'anuncia un signe o un prodigi, i que hi haja realització del signe o del prodigi del qual t'ha parlat, tot dient-te: 'Anem a altres déus i servim-los' -déus que tu no coneixes-, no escoltaràs les paraules d'aqueix profeta o somiador, puix és l'Etern, el vostre Déu, el que us posa a prova". En ocasions els dissenys de Iahvè es mostren en somnis per mitjà d'un *maggid* o àngel respondent. Aquesta figura donava solució a través dels somnis als interrogants que se li plantejaven en estat de vigília. Però les seues respostes no eren infal·libles.

Dins la tradició jueva, els pagans no podien entendre els dissenys de Jehovà. Això feia que els somnis d'aquests tingueren un relat simbòlic i hagueren de recórrer a jueus per poder interpretar-los correctament. És el cas del somni del rei babiloni Nabucodonosor II, desxifrat per Daniel, i el del conegut somni del faraó (de les set vaques flagues i que se'n menjaven altres tantes de grasses i les set espigues de blat pansides que en succeïen set de ben esponeroses). Josep va interpretar que set anys d'abundància serien seguits per set més d'escassetat. El codi jurídic jueu, el Talmud, és ple de referències a somnis. El Talmud de Babilònia (s. V aC) conté normes per a la interpretació dels bons somnis i mètodes per impedir els dolents. Aquest text afirma que un somni és "la setzena part d'una profecia". Segons informa el Talmud de Palestina (300 dC), a l'època de Jesucrist hi havia, només a la ciutat de Jerusalem, 24 intèrprets de somnis.

El cristianisme, al Nou Testament, no fonamenta el seu cos doctrinal, l'Evangeli, en revelacions oníriques; però el fenomen dels somnis, a més de ser-hi present, hi representa un paper central en relació amb la figura de Jesucrist. Des de la seua concepció en Maria, que li fou anunciada, a Josep, en somnis, "per un àngel del

Onirocrítica babilònica

SOMNI

Volar, un mateix, a baixa altura
Veure un ocell

Ser maleït per algú
Ser maleït per déu
Collir dàtils

Rebre un recipient buit
Rebre una copa curulla

PREDICCIÓ

Amenaça de ruïna
Indici de recuperació d'un bé propi que s'havia perdut
Anuncia la realització de les primeres ambicions
Les pregàries de la persona seran escoltades
Els problemes trobaran aviat solució
L'home pobre ho serà encara més
Auguri de bona reputació i de família nombrosa

Senyor" (Mateu I, 20), passant per la fugida a Egipte, que es troba vinculada a tres somnis, fins a la seua mort, en què la dona de Ponç Pilat (Mateu 27, 19) demana a aquest que l'allibere, per uns somnis que havia tingut la nit d'abans.

Dins la religió i la cultura musulmanes, la dimensió onírica també ocupa un lloc preminent. El mateix llibre sagrat de Mahoma, (s. VII aC), l'Alcorà, li fou revelat en somnis per l'arcàngel Gabriel. També fou en un somni que déu prometé la possessió de la Meca, ciutat sagrada de l'Islam. I una controvèrsia teològica al voltant d'un somni de Mahoma fou el referent de la divisió entre sunnites

i altres fraccions. Els sufís (moviment ascètic-místic de l'Islam) afirmen que els somnis procedeixen de Fàtima, filla del profeta.

L'Alcorà i altres guies islàmiques de somnis, subministren regles per a la correcta interpretació. Mantenen una concepció profètica, d'epifanies divines, la divisió entre vertaders i falsos, així com l'ús de procediments rituals per estimular-ne uns i protegir-se dels altres. La seua millor aportació, quant a la interpretació, consisteix a prestar atenció tant a les característiques personals del somiador com a la manera de relatar el somni.

La bogeria de Nabucodonosor, en una aquarel·la de William Blake. El rei es va tornar boig tal i com el seu déu va presagiar.

Vicent Bello